

előre nem látható költségek	27 f. sterling,
kamatok a 8 év alatt kiadott pénzről	240 „
a kéreghántás és szállítási költség	1515 „
kiadások összege	2214 f. sterling,
marad tisztajövedelem	2638 „
azaz holdanként és évenkénti $3\frac{3}{10}$ font sterling, vagyis circa 33 forint o. é.	

De a kéroen kívül ezen fanem fája is kitünő minőségü, és nemcsak igen jeles szerszámát, de sokkal jobb tüzelő anyagot is szolgáltat, mint az *Eucalyptus*-fajták. A kéreg lehámozása után sok gyanta foly ki a fából, mely szinte jó áron értékesíttetik.

Ezen ákácztot magból nevelik, mely ép oly könnyen csirázik, mint akár a tengeri, avagy a bab, 30—40.000 magszem számítható egy fontra.

Az Egyesült-Államok nyugati partján most kezdenek figyelmet fordítani ezen oly hasznosnak rajzolt fanem honosítására, és közlő szerény véleménye szerint nem ártana, ha hazánk déli, homokos vidékein, hol a közönséges ákácza harmincz év óta oly nagy szerepet játszik, ezen uj fával is kísérletek tétetnének. Bár csak teleink szigorát jobban állaná ki ezen ausztráliai fa, mint az *Eucalyptusok*!

Vadászati bérlet.

Midőn a kincstári vadászat értékesítésének, ezen beces szaklap november havi füzetében tárgyalt kérdéséhez még egyszer hozzászólók, kiválóan R. A. nagyrabecsült cikkirő urnak fejtegetésére fogok kiterjedni, oly célból, hogy a bennem test- és vérré vált meggyőződésnek vagy ügybarátokat szerezzek, vagy pedig legyőzhetlen érvek előtt meghajolva, a jobbakat magamévá tehessem.

Ha valamely meggyőződés a köznapi élet minden lépte nyomán új tápot nyer; ha ez számosb competens szakember higgadt és önzetlen nézeteit is tolmácsolja egyuttal: hosszú gyökérszálaival oly hatalmasan általkarolja az ember lelkét, hogy azt onnan kiirtani, de még inkább kardéllal kimetszeni, vajmi nehéz még akkor is, ha a kard pengéje hosszú.

A nevezett értekezéslet mindenekelőtt azon időpont keretében mozog, a midőn a kincstári vadászatnak — kevés kivétellel — az erdőtisztek valának bérlői, és egymásután sorolja fel a visszás állapotoknak azon nagymérvű hátrányait, a melyek döntő súlya alatt a fönnálló intézménynek kérlelhetetlenül össze kellene roskodnia. De lássuk azokat egy kis megvilágítás mellett!

Valónak mondom, hogy a vadászat bérletének kérdése erdészeti körökben élénk vitát és eszmecsérét keltett, még hozzá is teszem, hogy zsidonganak mint a méhkas békés lakói, ha bántalmazva lettek, de azzal korántsem kívántam elismerni, miként panaszaiknak azért nem adnak a sajtó útján nyilvánítást, mintha igaz ügyöket megdönthetetlenül érvelni nem tudnák. Sokkal közelebbnek vélem látni azon egyszerű feltevést, hogy nagyobb része egyáltalán nem szokott nézeteivel a nyilvánosság elé jönni; azok pedig, a kik ezt gyakorolják, ezen speciális esetben hallgatnak, mert „hallgatni arany.“

A szives olvasók bírálata fog ítéletet mondani, vajjon igazolt-e a tisztai bérletet kárhóztatni azért, miután az alattas személyzet bizatnék meg esetleg a vadászat gyakorlásával; de meg azért, mert roszhiszemüleg felteszszük, hogy ez nem leendő képes a vadászterületet a vadorzók ellen megóvni, sőt talán velök még czimboráskodnék is.

A mely erdővéd, erdőcsősz a neki osztályrészül esett védkerületben a vadorzást ellenőrizni nem képes és erkölcsileg oly mélyre süllyedt, hogy a vadorzóval egy süldő miatt barát-

kozik is; abban méltán föltehetni annyi consequentiát, hogy a falopástól sem védi meg az erdőt és épen úgy fog pajtáskodni a fa-, mint a vadorzóval. Ha már pedig azon állandósított személyzet ellen is oly gyanakodók vagyunk, a kinek mindennapi kenyere szolgáltatáshoz, szolgálata pedig becsületességéhez van kötve, mennyivel inkább kellene tartózkodnunk egy magánbérlőnek idegen és talán uton-utfélen felszedett kóbor vadászeitől.

Másnak is a nézetét meghallgatandó, végig lapoztam a német szakirodalom rendelkezésemre álló — csekély számu — művein; egyetlen pontot találtam csak, mely a kérdéses tárgyra vonatkozik, és az a következő: Theodor Ebermayer „Forstwissenschaft“ czimű művében azt mondja: „Und man erkennt in neuerer Zeit gar sehr wieder den wohlthätigen Einfluss an, den die Jagd auf die Tüchtigkeith des Personals ausübt“ stb.; továbbá: „Eben so ist es für den Wald von grossen Nutzen, wenn der verwaltende Forstbeamte auch Jäger ist“. Akadtam tehát egy művelt német kir. erdőmesterre is, a ki a nagyon tisztelt czikkiró urnak véleménye szerint „valóban furesán“ gondolkodnék.

A vadászat gyakorlása nem áll a fejlődés azon magasabb színén, mint ezt némely szomszéd tartományokban észleljük; de valami kevés mégis csak történt, a mint ezt az idézett becses értekezésnek azon elismerő nyilatkozata: hogy némely területek tilaiom alatt állanak, a vadászati tilalomidő telhetőleg betartatik, itt-ott vajmi ritkán nyalató állittatik; némely buzgóbb erdész a dúvadakat méreggel pusztítja; végül, hogy a fővad elejtése eleinte egyáltalán tilos vala, később pedig csak bizonyos számnak az elejtése lön megengedve, szintén megerősíti. Fönnáll bennem azon erős hit, hogy a vadászat gyakorlatának tökéletesbitése előre fog haladni kincstári kezekben is, talán nem óriási ugrással, hanem az időviszonyokhoz mért folytonos fejlődésben.

A kezelő erdésznek edzett testünek, férfias és bátornak kell lennie. Ezen tulajdonokat kevésbé az íróasztalnál, mind inkább akkor fogja elsajátítani, hogy ha szabad óráit pagonyában tölti, a hol az élénk és tartós mozgás, az erdei üde levegőnek éltető özöne aczélozza izmait és új lelkierőt önt beléje bokros s nem ritkán nehéz szolgálatának végzéséhez. Vétessék el az erdésztől a vadászat és meg van fosztva tornaeszközétől.

Va valaki azon kedvező helyzetben van, számos — mondhatom igen számos — kezelő erdészszel hivatalos érintkezésbe jönni, úgy mint ezen sorok igénytelen írója, hathatósan megerősítve találja a feltevést, hogy azon erdész, a ki egyszersmind vadász is, a külső szolgálatnak fáradalmait könnyebben viseli el, és hogy pagonyát — annak rejtett helyeit — kiválóbban ismeri.

A november havi értekezlet nagyrabecsült írója azon tételre, melyszerint az erdész a vadászatot kezelni hivatott azon okból: „hogy szigoruan felelős mindazért, a mi pagonya kerületén belül történik“, mintegy kérdőleg azt vezeti le, hogy akkor az igazgató competens leendene talán a legelőt esetleg makkoltatást is „méltányos, de sohasem magas bérösszeg lefizetésének kötelezettsége mellett“ bérbe venni. Erre azt felelem, hogy nem és pedig akkor sem, ha azon biztonság, melyet személye minden eshető kár ellen nyújt, felérne a bérösszeg többlettel, mely különben elérhető volna. Mert a mondott viszonyok mellett sem analog eset az a vadászattal, már csak azért sem, miután az igazgatónak vajmi kevés dolga van künn az erdőn, holott az erdésznek egészen keze ügyében van a vadászatot gyakorolni, vagy ha azt alattas személyzetével eszközölteti, kellően ellenőrizni.

Ha bátor valék — az idegen kézre bocsátott vadászati bérlet hátrányait kiemelendő — megemlíteni, hogy a havasi

legelőnek értéke tetemesen csökken, a midőn a hivatalnak nem áll jogában, a dúvadak naponkénti garázdálkodásai ellen a bérlőnek oltalmat nyújtani, forrásnak is kellett lennie, a melyből ezt meritém. Kétkedő R. A. ur meggyőződhetik állításom valójáról a görgényi m. kir. erdőhivatalnak 1871—1873. években, ezen ügy érdekében tett felterjesztéseiből, nem kevésbé a havasi bérlőkkel ugyan ily alkalomból felvett jegyzőkönyvből is.

Az erdész nem ritkán sanyarú viszonyok között töltött 15 évi tanulmányai, és körülbelől felannyi időszakra terjedő gyakornoki évei után, egy — a társas élettől többnyire elszigetelt — erdészi állást nyer. Vajjon nem érdemel-e meg akkor is, ha azon jótékony visszahatástól eltekintünk, melyet a vadászat gyakorlása szolgálata érdekében kifejt, egyedül csak méltányosság tekintetéből annyi elismerést, hogy a rendelkezésre álló időt az Isten szabad ege alatt, ha neki úgy tetszik, vadászattal töltsé el. Hogy az élvezet, melyet a vadászat nyújt, képzelt, azt tagadom; hogy költséges is lehet, azt megengedem. „Méltányos és sohasem magas bérösszeg lefizetésének kötelezettsége mellett“, ez volt jelszavam, ha azután is drága, úgy „a hogyan és miként“ az költséges lenne.

Érdekelt cikk hangsúlyozza a nemzetgazdasági követelményeket. Azon tudatban vagyok, hogy ezzel az én malmomra hajtja a vizet, miután az erdőjövedelem pénzügyi mérlegét a főhasználat szabályozza, nem pedig a magánkézre adott vadászati bérnek kétes időtartamu többlete. Ha valószínűséget látnék benne, hogy angolhoni t. követünk a 20.000 frtot, melyet Norvégia szarvasvadászatáért évente fizet, és főuraink a százazreket, melyeket külhonban ily czimen áldoznak, azon esetben, midőn a kincstári vadászati jog nyilvános árverésre bocsáttatnék, az állampénztárba fizetnék be: ez meggondolásra indítana. De egyszerű felfogással nem érek oda, hogy azt még csak valószínűnek is tarthassam, annál inkább, miután

a nagyrabecsült czikkiró urral ellentétesen azt állitom : hogy a legvaddúsabb erdőbirtok különben is a főurak kezében van. Nem is lehet az máskép, mert ezeknél jő elő, hogy az erdőt a vad kedvéért, nem pedig a vadat az erdő kedvéért tartják. Hogy ez lényeges áldozatokat kíván meg és nemzetgazdasági szempontból föltétlenül káros, azt mondanom fölösleges; teheti ezt a főur, de sohasem a vadállomány szaporítása végett a kincstár. Helyén van itten kiemelni azt is, hogy a kiváltságos uri osztály egyébiránt sem viselné el szívesen a czikkiró urnak „Szerződési feltételeivel“ reájok mért bilincseket.

A kincstári kezelés alatt álló vadászterület bérösszeg fejében felsorolt jövedelmének táblázatos kimutatása igen becses adatokat zár magában. A jövedelem, mely ezen czimen bejön, ugy vélem, hogy csekély és nem arányos. Ismerem például a diósgyőri m. kir. erdőhivatal kerületének vadászati viszonyait, és nem akarhatom értékesítését méltányosnak nevezni el akkor, midőn az összes évi jövedelem ötven forint. Mellékesen legyen említve, hogy az ó-hutai erdész — ha emlékező tehetségem nem csal — pagonyáért 1875-ben saját maga fizetett ötven forintot. Illetékes helyen kétségen kívül fognak utat-módot találni, a vadászati haszonbérek bizonyos arányosító rendszer alapján leendő kivetésére. A nyújtott adatok tehát azt mondják, hogy időszerű a rendszeres helyesbítés, de sohasem fognak arra utalni, hogy a fönnállott elv elvetendő.

Feltéve, de meg nem engedve, hogy a kincstári vadászatnak magánbérlet útján való értékesítése állandóan és biztosan érné el évente a 20.000 frtot, még sem lehetnék bálványa ezen rideg számnak, azért : miután azon buzgó erdész, a ki szeretettel és odaadással van pályája iránt, fáradhatlan és szoros kötelességét meghaladó munkássága mellett képes leend a magas kincstárt ezen látszólagos veszteségért kárpótolni. A tisztai bérlet ösztönözni fog — kevés kivétellel —

minden erdészt nem csak azon okból, miután mezőt nyit neki szabad óráit önmagának kedvesen s szolgálata érdekében egyttal hasznosan eltölteni, hanem azért is, mert hálaérzettel leend azon felettes közegek irányában, a kik finom érzékkel távol tartják tőle a sok bonyodalom és végnélküli kellemetlenségek kútfejét, az idegen beavatkozást.

Naponta látom, hogy az erdész nem szokta önzően kihasználni a vadászatot. A környezetében lévő művelt középosztály vadászkedvelő egyéniségei nála szívesen látott vendégek; számosan közöttük kiválóbb hivatalos állást foglalnak el, kik köszönet fejében örömet segédkezet nyújtanak az erdésznek, a midőn a magas kincstár érdekeit sértő roszakaratu emberekkel szemben jogait érvényesíti. Megbecsülhetlen az erdészre nézve, ha ilyen jóakarói vannak, miután különben sem csekély azok száma, a kik szűkkeblű és önző nézeteiknél fogva kérelhetlen ellenei.

Tanuja voltam, a midőn vadászati haszonbér árverezése alkalmával az erdész ellenében — minden igaz ok nélkül — sokkal többet ígértek, mintsem ezt okszerűen tehette volna bárki is, csak hogy ismétleges fenyegetéseiket érvényesítve, nemtelen boszujoknak eleget tehessenek. Az erdész lelkiismeretessége és erélyének az legyen a jutalma; ilyenekkel legyenek közös jogai pagonyában? Mert ugy hiszem, hogy a nagyra-becsült czikkiró ur is megengedi, hogy a magas aristokratia és egyáltalán az előkelő körök csak a legjelesebb vadászterületeket fognák kibérelni, a többi része készségesen nyíló alkalom leend az erdésznek tekintélyét és erélyét bénítani. Az erdésznek tekintélye és erélye kenyérurának kamatoz, a ki ezt csorbitja, önmaga alatt vágja a fát.

Midőn a november havi értekezletnek lényegesebb pontjaival foglalkozom, szükségképen meg kell állapodnom az abban indítványozott szerződési feltételeknél is. Sok jót tartalmaznak

bár, aggályaimat eloszlatni még sem képesek, annál inkább, miután némely pontjai a gyakorlati életben tarthatlanok.

„Legalább tizenöt évi szerződési időtartam“, uram bocsáss! Hiszen ez meghaladja az emberi élet egy negyedét. Mennyire valószínű, hogy ezen hosszú idő alatt a bérlő avagy bérbeadó viszonyai, esetleg az általános helyzet oly gyökeresen változik meg, hogy a tizenöt évi kötelezettség egyike, mint a másikának kiállhatlan nyüggé leend. Elég abból félannyi is.

A harmadik pont védő szárnyai alá veszi — téli rejtekükben — a medvéket. Bátorkodom megjegyezni, hogy ez alkalommal tekinteten kívül hagyta nagyrabecsült cikkiró ur, a hangoztatott nemzetgazdasági követelményeket. A szegény embernek két ökre sokszor összes vagyona, ha ez martalékul esett a medvének, koldusbotra jutott ő és családja. Ilyen értelemben ápolnók talán a farkast is, hát ha ez nagyobb áldozatkészségre inditná a bérlőket.

Hogy rövid legyek, a szerződési feltételekre teendő további észrevételeimet a következőkbe foglalom: Követelni a bérlőtől, hogy szakértő legyen, épen úgy nem lehet, a mint a kincstári szántóföldek bérlőjétől sem igényelhetjük, hogy okleveles gazda legyen.

Az év és holdankénti egy krajczárnyi minimális bérnek a kivetését általánosságban alkalmazni cél nélküli fáradság lenne, miután R. A. urnak szivességéből közölt adatok is azt mutatják, hogy a magánbérlet útján eddigelé ténylegesen elért legnagyobb átlagjövedelem — jeles vadászterületen — csak 0.⁸⁴⁵ krajczárt ért el év és holdanként.

Ha végül magas óvadék köttetnék ki, azon törekvés bizonyára megleend közelítve, hogy a szegény sorsu kezelő erdész még csak ne is árverezhessen. Ez volt mondandóm a szerződési feltételekre.

Nem észleltem, sőt hallomás útján sem jutott tudomásra, hogy az állam a vadászattal csak valaha is politikát üzött volna; a ki tehát ezen alapon megtámadná, méltatlanul teszi és vajmi könnyen meggyőzhető feltevésének téves voltáról. Azonkívül is nem ismerem el, hogy az ellenzéki honpolgárok félve attól, miként az állam a vadászattal olcsó szavazatokat szerez magának, felszólalnának; mert vajmi jól tudják, miként az állam — ha azokat használni kívánja — több más és sokkal hatályosabb eszközökkel is rendelkezhetnék. Ez inkább csak „mumus“-ra emlékeztet.

A mondottaknak dióhéjba szorított kivonata tehát ismételtelen azon legbensőbb meggyőződésemmel tolmácsolja: „Hogy a legtermészetesebbnek és legtöbb esetben egyedül helyesnek vallom a vadászat értékesítését akkor, ha ezt a kezelő erdősz gyakorolja; és pedig hivatalból megállapított méltányos, de sohasem magas bérösszeg lefizetésének kötelezettsége mellett.“

Lippa, 1879. deczember 6-kán.

S. Gy.

A nálunk is honosítani kívánt külföldi fenyőfajok átteleléséről.

Közli: Albrecht Ferencz, m. kir. erdőgyakornok.

A „Centralblatt für das gesammte Forstwesen“ folyó évi május havi füzetében Baudis Frigyes, morvaországi erdőmester, a külföldi fenyőfajok áttelelésére vonatkozó észleleteit s tapasztalatait közlővén, azon eredményre jut, hogy az újabb időben nálunk is kísérlettétel végett ajánlott külföldi fenyők nem mindegyike képes a mi égajunkat kiállani, különösen oly rendkívüli tél mellett, mint az idej volt. Észlelési helye egy kiterjedt park volt, melyben az egyedek már 15—20 évesek, részben öregebbek is voltak; ezen idő alatt nem egy kemény